

Yrkesförare – allvarliga arbetsskador och långvarig sjukfrånvaro

Maj 2021

afa
FÖRSÄKRING

Vill du ta del av
kommande publikationer?

Prenumerera här:

[www.afaforsakring.se/
statistikrapporter](http://www.afaforsakring.se/statistikrapporter)

Afa Försäkring ger trygghet och ekonomiskt stöd vid sjukdom, arbetsskada, arbetsbrist, dödsfall och föräldraledighet. Våra försäkringar är bestämda i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter och vi försäkrar 9 av 10 människor i privat näringsliv, kommuner och regioner.

Afa Försäkring drivs utan vinstsyfte. Vi förvaltar cirka 200 miljarder kronor för att säkerställa framtida utbetalningar till våra försäkrade. En viktig del av vår verksamhet är att stödja forskning och projekt som aktivt syftar till att förbättra arbetsmiljön.

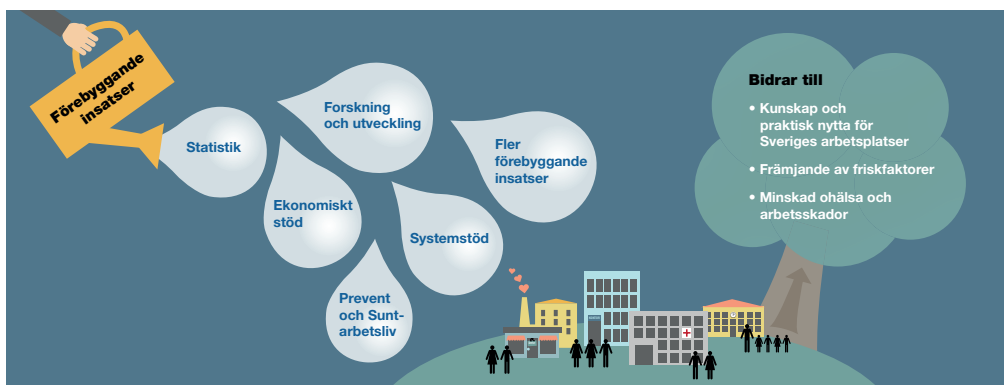
Afa Försäkring har cirka 670 medarbetare och ägs av Svenskt Näringsliv, LO och PTK.

Vi arbetar förebyggande

Afa Försäkring är kollektivavtalets försäkringsbolag och ägs av arbetsmarknadens parter. Varje år satsar våra ägare Svenskt Näringsliv, LO och PTK, genom Afa Försäkring, cirka 350 miljoner kronor på insatser som ska stötta arbetsgivare och anställda i deras förebyggande arbete. På så vis bidrar vi till minskad ohälsa och färre arbetsskador på landets arbetsplatser.

Grunden i vårt förebyggande arbete är vår skadedatabas, som innehåller 15 miljoner försäkringsärenden. Ur skadedatabasen kan vi ta fram statistik om vilka yrken och arbetsuppgifter som är förknippade med olika skador och sjukdomar. Statistiken används bland annat som beslutsunderlag för forskning vi finansierar inom arbetsmiljö och hälsa.

För att göra informationen tillgänglig för alla presenterar vi varje år aktuell statistik i vår årsrapport och i flera delrapporter. Årsrapporten är mer generell medan delrapporterna belyser specifika områden, till exempel arbetsskador och sjukfrånvaro för yrkesförare, som den här rapporten.

Innehåll

Bakgrund	5
Om rapporten	8
Sammanfattning	12
Allvarliga arbetsolycksfall för yrkesförare	14
Arbetsolyckornas fördelning efter allvarlighet	15
Risk för allvarliga arbetsolycksfall över tid	16
Risk för allvarliga arbetsolycksfall per yrkesundergrupp	17
Risk för allvarliga arbetsolycksfall per åldersgrupp	18
Vanliga orsaker till allvarliga arbetsolycksfall	19
Exempel på händelseförlopp	22
Var på kroppen sker skadorna?	24
Arbetssjukdomar för yrkesförare	26
Långvarig sjukfrånvaro för yrkesförare	27
Risk för långvarig sjukfrånvaro över tid	29
Risk för långvarig sjukfrånvaro över tid per åldersgrupp	31
Sjukfallens längd	32
Vilka diagnoser orsakar långvarig sjukfrånvaro	33
Risk för långvarig sjukfrånvaro per yrkesundergrupp	36
Samsjuklighet för yrkesförare	36
Covidrelaterade sjukförsäkringsärenden	40
Förslag på förebyggande åtgärder	44

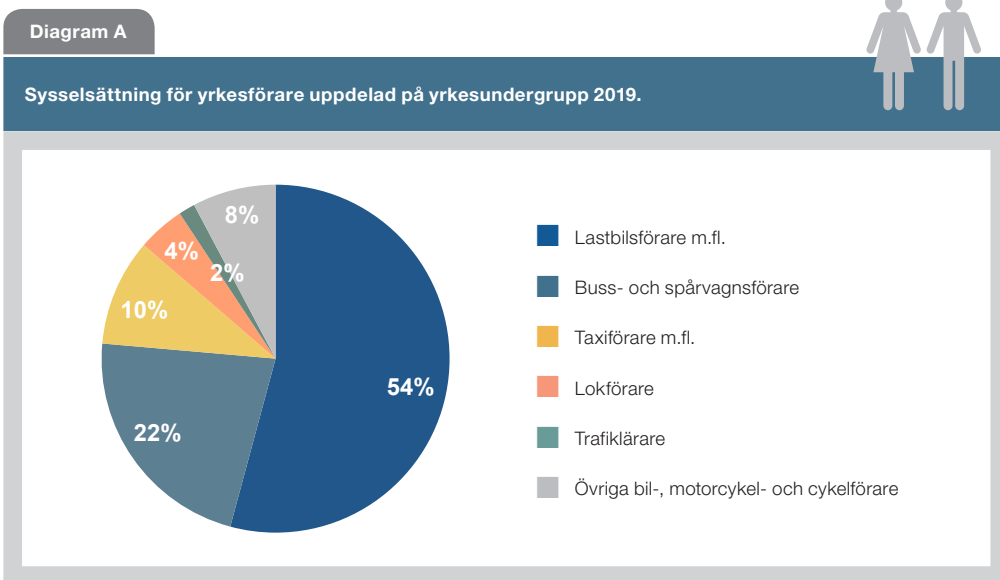
Bakgrund

Yrkesförare utgör en viktig samhällsfunktion och yrkesgruppen sysselsatte år 2019 drygt 100 000 personer, vilket är två procent av den totala arbetskraften. För män utgör *yrkesförare* fyra procent av det totala antalet sysselsatta. Det är därför viktigt att kartlägga vilka händelser som orsakar allvarliga arbetsskador och vilka diagnoser som orsakar långvarig sjukfrånvaro i denna yrkesgrupp. Statistiken i rapporten bygger på försäkringsärenden för *yrkesförare*. I arbetsskadedelen redovisas statistik som rör anställda i kommuner och regioner, privat sektor och statlig sektor. I sjukdelen redovisas statistik som rör anställda i kommuner och regioner och privat sektor.

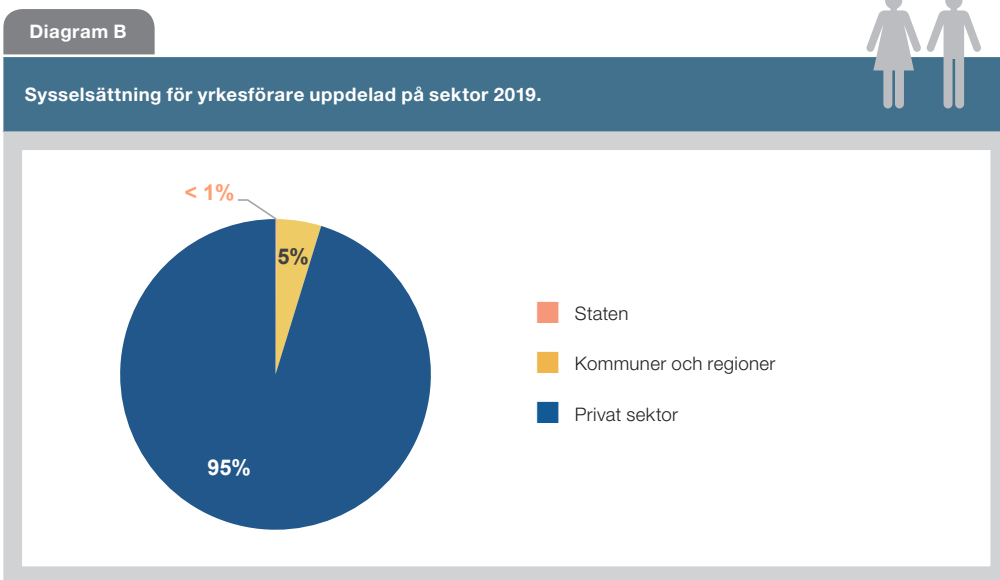
Yrkesgruppen *yrkesförare* består av flera olika undergrupper. Som visas i **diagram A** utgör *lastbilsförare, m.fl.* drygt hälften av de sysselsatta inom yrkesgruppen. *Buss- och spårvagnsförare* utgör en knapp fjärdedel medan *taxiförare, m.fl.*, *lokförare* och *trafiklärare* utgör tio, fyra respektive två procent var. *Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare* utgör åtta procent av de sysselsatta. Då antalet sysselsatta *trafiklärare* är få redovisas inte nedbruten statistik för denna grupp i rapporten. Som **diagram B** visar är 95 procent av *yrkesförarna* anställda inom privat sektor. Kommuner och regioner står tillsammans för ungefär fem procent av sysselsättningen, medan statlig sektor står för mindre än en procent. Fördelningen gör att statistiken i arbetsskadedelen inte redovisas uppdelat på sektor. I sjukdelen redovisas endast totalt antal långa sjukfall och risk på total nivå för *yrkesförare* i kommuner och regioner. Utöver kön görs inga ytterligare nedbrytningar för dessa sektorer.

Yrkesförare är en mansdominerad yrkesgrupp och könsfördelningen skiljer sig från den svenska arbetsmarknaden som helhet, vilket visas i **diagram C**. År 2019 var 49 procent av de sysselsatta på den svenska arbetsmarknaden kvinnor och 51 procent var män. Samma år var 10 procent av de sysselsatta inom gruppen *yrkesförare* kvinnor och 90 procent var män. För både *lastbilsförare, m.fl.* och *taxiförare, m.fl.* var andelen män över 90 procent. Jämnast var könsfördelningen i yrket *trafiklärare* där en dryg tredjedel av de sysselsatta var kvinnor, men då yrket är det minsta inom yrkesgruppen har det en mindre påverkan på den totala könsfördelningen. Mansdominansen inom yrkesgruppen gör att statistiken i rapporten i vissa fall inte går att redovisa på kön.

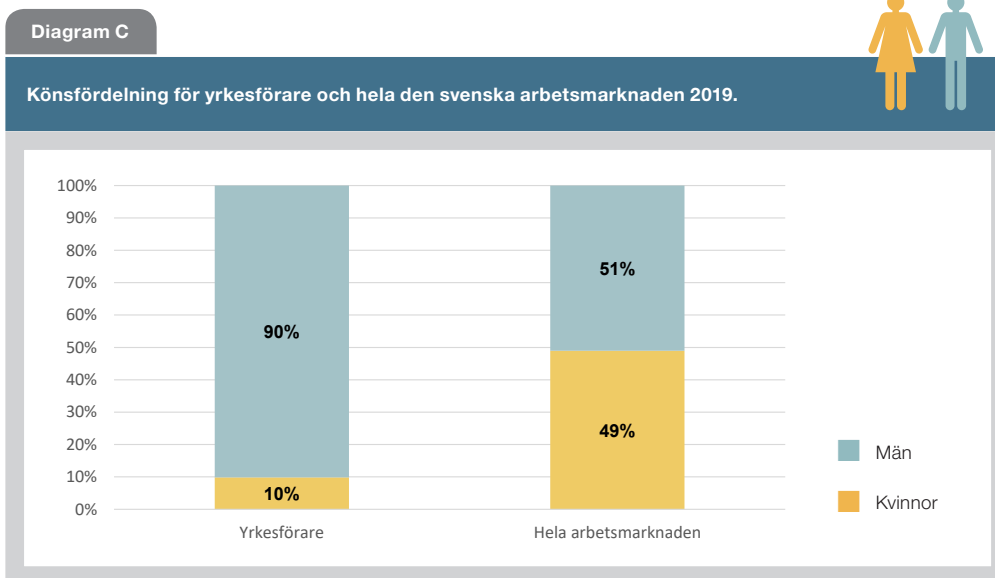
Även ålderssammansättningen för *yrkesförare* skiljer sig från den svenska arbetsmarknaden som helhet, vilket visas i **diagram D**. För kvinnor som arbetar som *yrkesförare* är andelen yngre högre än vad den är på hela arbetsmarknaden. År 2019 var 41 procent av kvinnorna inom yrkesgruppen yngre än 36 år. Motsvarande siffra för hela arbetsmarknaden var 37 procent. För män var förhållandet det omvända: år 2019 var 28 procent av de anställda inom yrkesgruppen yngre än 36 år. På hela arbetsmarknaden var 38 procent av männen yngre än 36 år. 51 procent av männen som arbetade som *yrkesförare* var mellan 46 och 64 år. Motsvarande siffra för hela arbetsmarknaden var 39 procent.

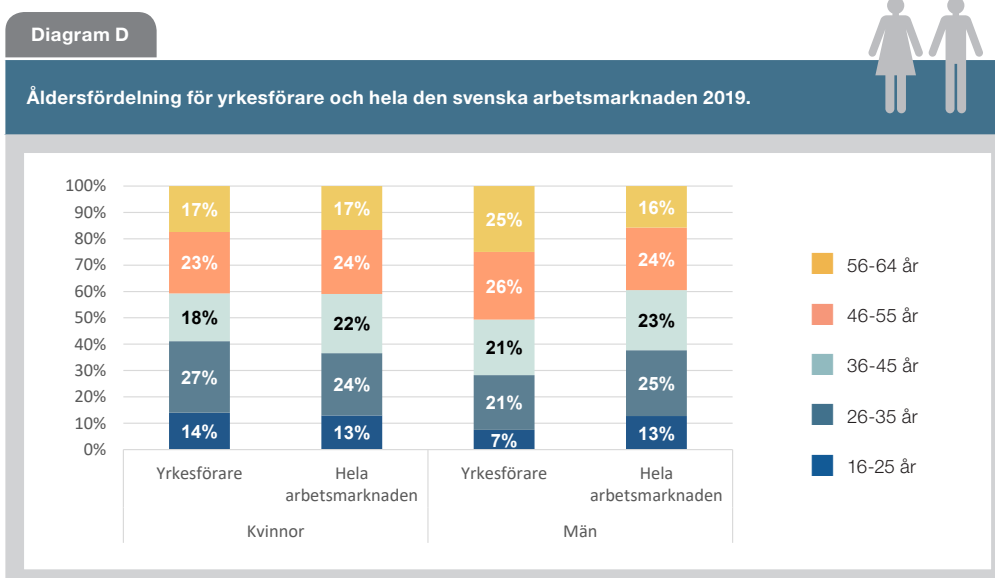
Källa: Statistiska centralbyrån, SCB.

Källa: Statistiska centralbyrån, SCB.

Källa: Statistiska centralbyrån, SCB.

Källa: Statistiska centralbyrån, SCB.

Om rapporten

Rapporten bygger på statistik från Afa Försäkrings skadedatabas och handlar om allvarliga arbetsskador och långvarig sjukfrånvaro för *yrkesförare*. Bland annat redovisas de vanligaste orsakerna till allvarliga arbetsolycksfall och de vanligaste diagnoserna vid långvarig sjukfrånvaro för yrkesgruppen.

Vi har studerat 12 729 långa sjukfall och 3 574 allvarliga arbetsolyckor som har inträffat under perioden 2015–2019. Vi har också studerat 2 748 arbetssjukdomar där sjukdomar har visat sig under åren 2015–2019, 24 av dem har drabbat en *yrkesförare*. Statistiken redovisas efter skadeår/visandeår, det vill säga det år som arbetsolycksfallet inträffade, arbetssjukdomen visade sig, eller sjukfallet startades.

Afa Försäkrings skadedatabas är en dynamisk databas. Det betyder att sjukfall och arbetsskador kan rapporteras in i efterhand, vilket ger en eftersläpning i inflödet av våra ärenden. Normalt beräknar vi att det tar cirka två till tre år innan majoriteten av de skador som har inträffat under ett skadeår har rapporterats in till Afa Försäkring. Eftersläpningen för arbetssjukdomar är dock längre.

I rapporten är risken, det vill säga antalet sjukfall/arbetsolycksfall per 1 000

sysselsatta, beräknad för perioden 2015–2019. Varje skadeår/visandeår är avläst 31 december året efter skadeår/visandeår. Till beräkningarna har sysselsättningsstatistik från Statistiska centralbyråns yrkesregister använts. Statistiken finns tillgänglig för åren 2015–2019.

Skador som inträffar i samband med framförande av ett trafikförsäkrat fordon ersätts i första hand av trafikskadeförsäkringen och inkluderas därför inte i statistiken i rapporten. Det totala antalet arbetsskador, liksom den totala risken för allvarliga arbetsolycksfall, skulle bli högre om även trafikskador inkluderades i statistiken.

Ansvar för det förebyggande arbetet inom trafiksäkerhet ligger på flera myndigheter. Vi länkar till dem under avsnittet Förslag på förebyggande åtgärder.

Yrkesgruppen *yrkesförare* består av undergrupperna *lastbilsförare, m.fl.*, *buss- och spårvagnsförare, taxiförare, m.fl.*, *lokförare, trafiklärare* och *övriga bil-, motorcykel- och cykelförare*. Yrkesgruppen omfattas huvudsakligen av Transportarbetarförbundets, SEKO:s och Kommunals avtalsområden.

FÖRSÄKRINGARNA SOM ÄR GRUNDEN FÖR VÅR STATISTIK:

Sjukförsäkringen

Avtalsgruppsjukförsäkringen, AGS, omfattar arbetare inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO och Kooperationen. AGS-KL omfattar anställda i kommuner, regioner, Svenska kyrkan och Sobonaföretag. Sjukförsäkringen omfattar däremot inte statligt anställda eller tjänstemän inom det privata avtalsområdet. Sjukförsäkringen ger ett komplement till sjukpenning eller sjuk- eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan och sjukfrånvaron behöver inte vara arbetsrelaterad.

Arbetskadeförsäkringen

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, omfattar samtliga anställda. Det vill säga såväl arbetare som tjänstemän inom avtalsområdena Svenskt Näringsliv/LO/PTK och Kooperationen. TFA-KL omfattar samtliga anställda i kommuner, regioner, Svenska kyrkan och Sobonaföretag. Sobona är en arbetsgivarorganisation för företag som är verksamma inom kommun- och regionnära verksamheter. Afa Försäkring har också uppdraget att administrera och reglera arbets-skador i enlighet med det statliga personska-deavtalet (PSA), och har därför information om i stort sett alla anmälda arbetsskador i Sverige.

Långa sjukfall

Grunden för avsnitten om långa sjukfall är ersätta sjukfall i Afa Försäkrings sjukförsäkring, avtalsgruppsjukförsäkring AGS-KL, som omfattar anställda i kommuner och regioner. Med ett långt sjukfall menar vi en sjukskrivning som

har pågått i minst tre månader eller lett till sjuk eller aktivitetsersättning, kallad månadsersättning hos Afa Försäkring. Aktivitetsersättning är en tidsbegränsad ersättning som kan beviljas till unga i åldern 19–29 år.

Arbetsskador

Grunden för statistiken om arbetsolycksfall och arbetssjukdomar är skador som har gett ersättningar från Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, TFA-KL och PSA. Statistiken som redovisas avser endast godkända arbetsskador. Med en allvarlig arbetsolycka menar vi att olyckan har lett till mer än 30 dagars sjukskrivning eller motsvarande läkningstid, eller till medicinsk invaliditet. Medicinsk

invaliditet är ett försäkringsmedicinskt mått som anges i procent (%). Det är ett mått på den bestående kroppsliga funktionsnedsättningen till följd av arbetsskadan. Den medicinska invaliditetsgraden avgörs först då skadan har nått ett tillstånd då inga förändringar förväntas. Fram till dess görs en preliminär uppskattning av skadans svårighetsgrad.

Kompletterande statistik

Afa Försäkring registrerar diagnoskoder enligt kodsyste­met ICD 10 som adminis­treras av Socialstyrelsen (Socialstyrelsen, 2011). Yrkesgrupperna i rapporten baseras på standard för svensk yrkesklas­sificering, SSYK (Statistiska centralbyrån, 2012), och uppgifter om antalet sysselsatta kommer från Statistiska centralbyråns yrkesregister. I rapporten är risken, det vill säga antalet sjukfall per 1 000 sysselsatta, beräknad för perioden 2015–2019. Till beräkningarna har sysselsättningsstatistik från yrkesregistret använts. Statistiken finns tillgänglig för åren 2015–2019.

Statistiska centralbyråns yrkesregister innehåller information om den arbetande befolkningens yrkestillhörighet. Informa­tionen gäller det yrke individen ansetts ha haft i november referensåret och den ålder som har uppnåtts vid årets slut. Statisti­ken omfattar alla som är 16 år eller äldre och som under referensåret ansetts ha va­rit förvärvsarbetande i november månad och folkbokförda i Sverige 31 december. Fram till och med 2018 räknas en person som förvärvsarbetande om han eller hon arbetat i minst en timme per vecka i no­vember månad. Från och med 2019 räknas en person som förvärvsarbetande om han eller hon fått en lön i november månad som överstiger 99 kronor eller bedrivit aktiv näringsverksamhet.

Sammanfattning

Arbets-skador

- ▶ Avsnittet om allvarliga arbetsolycksfall avser *yrkesförare* i kommuner och regioner, privat sektor och inom staten.
- ▶ Skador som inträffar i samband med framförande av ett trafikförsäkrat fordon ersätts i första hand av trafikskadeförsäkringen och inkluderas därför inte i statistiken i rapporten.
- ▶ *Yrkesförare* har högre risk för allvarliga arbetsolycksfall än genomsnittet för hela arbetsmarknaden. Kvinnorna inom yrkesgruppen har de senaste åren haft högre risk än männen.
- ▶ Inom yrkesgruppen har *lastbilsförare, m.fl.* högst risk för ett allvarligt arbetsolycksfall medan *taxiförare, m.fl.* har lägst risk.
- ▶ Risken att drabbas av ett allvarligt arbetsolycksfall ökar med åldern.
- ▶ Fallolyckor är den vanligaste orsaken till ett allvarligt arbetsolycksfall för *yrkesförare*.
- ▶ För *yrkesförare* är det vanligare än för andra yrkesgrupper att *lasta, lossa, bära eller flytta, ramlade ute och kliva i eller ur fordon* är orsaken till ett allvarligt arbetsolycksfall.
- ▶ För män som arbetar som *yrkesförare* är *lasta, lossa, bära eller flytta* den vanligaste händelsetypen och utgör en femtedel av de allvarliga arbetsolycksfallen.
- ▶ För kvinnor inom yrkesgruppen är *ramlade ute* den vanligaste händelsetypen och utgör 19 procent av de allvarliga arbetsolycksfallen.
- ▶ För kvinnor står *hot och våld* och *påkörning av person (tåg, tunnelbana eller spårvagn)* tillsammans för 14 procent av de allvarliga arbetsolycksfallen. Motsvarande siffra för män är 9 procent.
- ▶ Det är totalt 24 godkända arbetssjukdomar för *yrkesförare* med insjuknandeår 2015–2019 och den vanligaste diagnosen för *yrkesförare* var *buller, hörselnedsättning, tinnitus*.

Långvarig sjukfrånvaro

- ▶ Informationen i sammanfattningen avser privatanställda *yrkesförare* inom avtalsområde Svenskt Näringsliv/LO. Rapporten innehåller även övergripande statistik för *yrkesförare* inom kommuner och regioner.
- ▶ Både kvinnliga och manliga *yrkesförare* har högre risk för långvariga sjukfrånvaro än övriga privata arbetare.
- ▶ Risken för långvarig sjukfrånvaro har minskat för *yrkesförare* de senaste åren.
- ▶ Kvinnliga *yrkesförare* har mer än dubbelt så hög risk för långvarig sjukfrånvaro som manliga. Skillnaden är störst för åldersgruppen 16–25 år och minskar med stigande ålder.
- ▶ *Psykiska diagnoser* är den vanligaste orsaken till långvarig sjukfrånvaro för kvinnliga *yrkesförare* medan *muskuloskeletala diagnoser* som *ryggvärk* och *reumatism* är vanligast bland manliga.
- ▶ Manliga *yrkesförare* har en högre andel långa sjukfall på grund av *cirkulationsorganens sjukdomar* (som *hjärtinfarkt* och *stroke*) än övriga män inom Svenskt Näringsliv/LO.
- ▶ Bland *yrkesförarna* har *buss- och spårvagnsförare* den högsta risken för långvarig sjukfrånvaro.
- ▶ De vanligaste kombinationerna av två eller flera diagnoser för *yrkesförare* är en kombination av flera psykiska diagnoser.

Covidrelaterade sjukförsäkringsärenden

- ▶ *Buss- och spårvagnsförare* har den till antalet största ökningen av covidrelaterade sjukförsäkringsärenden som innefattar både korta och långa AGS-ärenden från mars 2020, med den högsta noteringen i juni 2020.
- ▶ Äldre *yrkesförare* anmäler oavsett kön oftare covidrelaterade sjukförsäkringsärenden än yngre.

Allvarliga arbetsolycksfall för yrkesförare

Arbetsolyckornas fördelning efter allvarlighet

I **tabell 1** visas arbetsolycksfall för *yrkesförare* fördelat efter kön, det år som olycksfallet inträffade och allvarlighetsgrad. Hur allvarlig en skada är bedöms utifrån hur lång tid sjukfallet har varat och om den har lett till permanent funktionsnedsättning i form av medicinsk invaliditet eller till dödsfall. Medicinsk invaliditet graderas i procent av funktionsnedsättning.

Med en allvarlig arbetsolycka menar vi att olyckan har lett till mer än 30 dagars sjukskrivning eller motsvarande läknings-tid, och/eller medicinsk invaliditet.

Skador som inträffar i samband med framförande av ett trafikförsäkrat fordon ersätts i första hand av trafikskadeförsäkringen och inkluderas därför inte i statistiken i rapporten. Det totala antalet arbetsskador, liksom den totala risken för allvarliga arbetsolycksfall, skulle bli

högre om även trafikskador inkluderades i statistiken.

Under perioden 2015 till 2019 inträffade knappt 3 600 allvarliga arbetsolycksfall i gruppen *yrkesförare*, varav en tiondel drabbade kvinnor. En mindre andel av de allvarliga arbetsolycksfallen ledde till medicinsk invaliditet, jämfört med genomsnittet för hela arbetsmarknaden. I genomsnitt för hela arbetsmarknaden orsakade 51 procent av de allvarliga arbetsolyckorna medicinsk invaliditet år 2019. Motsvarande siffra för *yrkesförare* var 40 procent. Skillnaden beror troligtvis på att olyckorna som drabbar *yrkesförare* generellt har en annan karaktär än olyckorna som drabbar hela arbetsmarknaden. Inom yrkesgruppen har *lokförare* lägst andel allvarliga arbetsolycksfall som leder till medicinsk invaliditet, medan *lastbilsförare, m.fl.* har högst. I kommande avsnitt beskrivs de händelseförlopp som oftast orsakar ett allvarligt arbetsolycksfall för *yrkesförare*.

Tabell 1

Godkända arbetsolycksfall 2015–2019, efter kön och allvarlighetsgrad.

Yrkesförare		2015	2016	2017	2018	2019
Ej allvarliga arbetsolyckor	Total	1 931	2 062	2 015	1 968	2 022
	Varav kvinnor	251	289	260	323	290
	Varav män	1 680	1 773	1 755	1 645	1 732
Allvarliga arbetsolyckor	Total	579	662	789	787	757
	Varav kvinnor	44	67	67	85	102
	Varav män	535	595	722	702	655
Andel allvarliga arbetsolyckor som lett till medicinsk invaliditet		40%	41%	45%	39%	40%
Total		2 510	2 724	2 804	2 755	2 779

Risk för allvarliga arbetsolycksfall över tid

Då antalet sysselsatta skiljer sig mellan kvinnor och män i gruppen *yrkesförare* behöver sjukfallen sättas i relation till sysselsättningen när man jämför risken mellan könen. Risken beräknas som antal nya allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta det aktuella året. I **diagram 1** redovisas risken för allvarliga arbetsolycksfall över tid för *yrkesförare* och för hela arbetsmarknaden. Risken redovisas för båda könen tillsammans samt uppdelat på kvinnor och män.

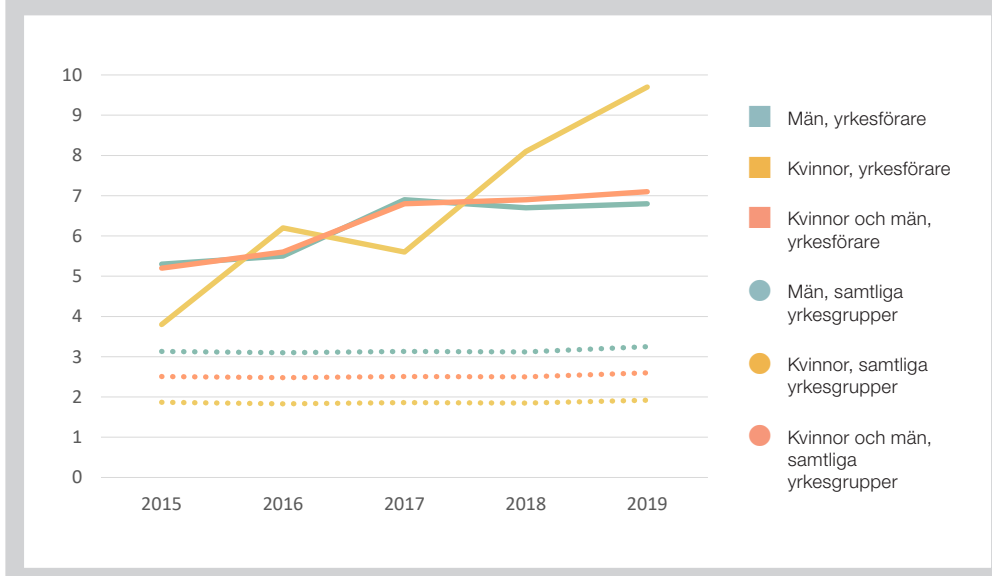
Då män står för 90 procent av sysselsättningen bland *yrkesförare* har deras risk en större påverkan på yrkesgruppens totala

risk än vad kvinnornas har. Den totala risken för *yrkesförare* ligger därför nära männens risk.

För både kvinnor och män har *yrkesförare* högre risk för att drabbas av en allvarlig arbetsolycka än genomsnittet för hela arbetsmarknaden. Till skillnad från genomsnittet för hela arbetsmarknaden har kvinnor inom yrkesgruppen de senaste två åren haft högre risk än männen. För kvinnorna har risken ökat de senaste åren och uppgick 2019 till 9,7 allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta. Risken för männen har legat mer stabil de senaste åren och uppgick 2019 till 6,8.

Diagram 1

Risk för allvarliga arbetsolycksfall efter yrkesgrupp, kön och skadeår.

Risk för allvarliga arbetsolycksfall per yrkesundergrupp

I **tabell 2** visas genomsnittlig risk 2017–2019 för allvarliga arbetsolycksfall för *yrkesförare* nedbrutet på yrkesundergrupp och kön. Även antal allvarliga arbetsolycksfall per yrkesundergrupp redovisas. Flest allvarliga arbetsolycksfall hade *lastbilsförare, m.fl.* Det är också den största undergruppen till *yrkesförare*. Antalet allvarliga arbetsolycksfall för *trafiklärare* var för få för att vi ska kunna redovisa genomsnittlig risk.

För samtliga *yrkesförare* låg den genomsnittliga risken för åren 2017–2019 på 6,9 allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta. *Lastbilsförare, m.fl.* hade högst

risk för en allvarlig arbetsolycka, med en genomsnittlig risk på 8,7. *Lokförare* och *övriga bil-, motorcykel- och cykelförare* hade en genomsnittlig risk på 7,4 respektive 6,0. *Buss- och spårvagnsförare* och *taxiförare, m.fl.* hade en genomsnittlig risk på 4,6 och 3,7.

Inom alla yrkesundergrupper utom *lokförare* hade kvinnor en högre risk för ett allvarligt arbetsolycksfall än män. Den genomsnittliga risken för kvinnor för hela yrkesgruppen var 7,8 allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta för åren 2017–2019. För män låg den genomsnittliga risken på 6,8.

Tabell 2

Risk för allvarliga arbetsolycksfall per yrkesundergrupp och kön. Genomsnitt 2017–2019.

Yrkesundergrupp	Genomsnittlig risk 2017–2019. Kvinnor.	Genomsnittlig risk 2017–2019. Män.	Genomsnittlig risk 2017–2019. Kvinnor och män.	Antal allvarliga arbetsolycksfall 2017–2019.
Buss- och spårvagnsförare	6,9	4,2	4,6	327
Lastbilsförare m.fl.	9,8	8,6	8,7	1 502
Lokförare	6,7	7,5	7,4	102
Taxiförare m.fl.	4,6	3,6	3,7	122
Trafiklärare	-	-	-	11
Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare	10,2	5,5	6,0	142
Samtliga yrkesförare	7,8	6,8	6,9	2 206

Risk för allvarliga arbetsolycksfall per åldersgrupp

I **diagram 2** visas genomsnittlig risk 2017–2019 för allvarliga arbetsolycksfall för *yrkesförare* nedbrutet på åldersgrupp och kön. För både kvinnor och män ökar risken med åldern. För båda könen var risken ungefär 50 procent högre i den äldsta åldersgruppen jämfört med den yngsta. För samtliga åldersgrupper hade kvinnor en högre risk än män inom samma åldersgrupp. De största skillnaderna i risk mellan könen återfanns i den näst yngsta och i den äldsta åldersgruppen.

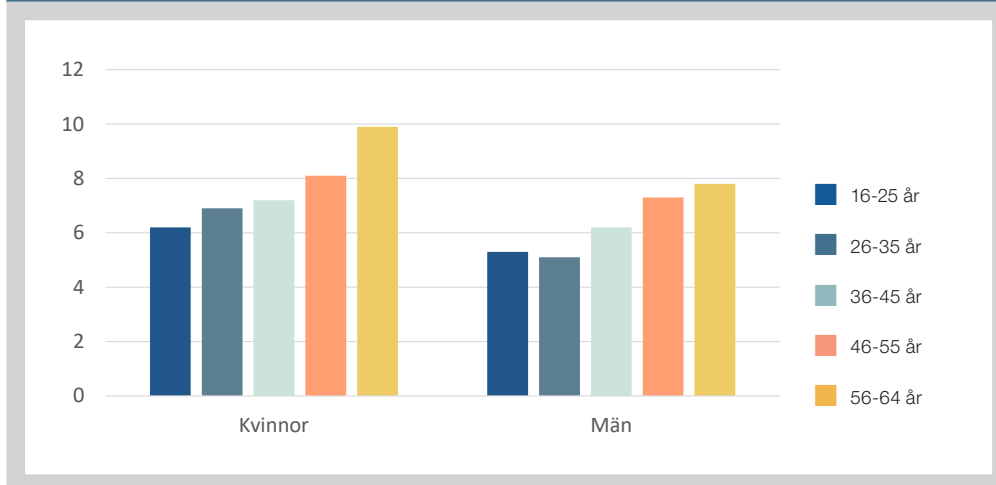
För kvinnor låg risken på 6,2 respektive 6,9 allvarliga arbetsolycksfall per 1 000

sysselsatta i de två yngsta åldersgrupperna. I åldersgruppen 36–45 år uppgick den till 7,2. Störst ökning i risk skedde mellan åldersgrupperna 46–55 och 56–64 år: från 8,1 till 9,9.

För män låg risken på ungefär samma nivå för de två yngsta åldersgrupperna: 5,3 respektive 5,1 allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta. Ökningen var som störst mellan åldersgrupperna 26–35 och 36–45 år. Risken i åldersgruppen 36–45 år uppgick till 6,2. För åldersgrupperna 46–55 och 56–64 år uppgick den till 7,3 respektive 7,8.

Diagram 2

Risk för allvarliga arbetsolycksfall efter kön och åldersgrupp.
Genomsnittlig risk 2017–2019.

Vanliga orsaker till allvarliga arbetsolycksfall

Diagram 3 visar de vanligaste orsakerna till allvarliga arbetsolycksfall 2015–2019 för yrkesförare uppdelat på kön. Skador som inträffar i samband med framförande av ett trafikförsäkrat fordon ersätts i första hand av trafikskadeförsäkringen och inkluderas därför inte i statistiken. På följande sidor ges även exempel på händelseförlopp som har orsakat allvarliga arbetsolycksfall.

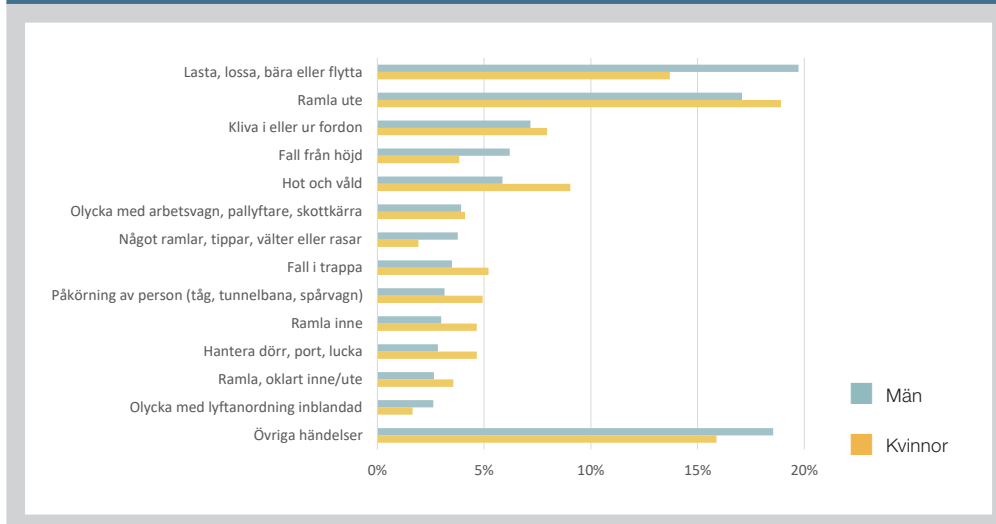
Den vanligaste orsaken till en allvarlig arbetsolycka för yrkesförare är en falloolycka. Falloolyckor delas in i *fall i samma nivå* (kategorierna *ramla ute*, *ramla inne*, *ramla oklart inne/ute*) och *fall från höjd* (kategorierna *fall från höjd*, *fall i trappa* och *stege*). Falloolyckor utgör tillsammans 37 procent av de allvarliga olyckorna för kvinnor och 35 procent för män.

För yrkesförare är det vanligare än inom andra yrkesgrupper att *lasta, lossa, bära eller flytta, ramla ute* och *kliva i eller ur fordon* är orsaken till ett allvarligt arbetsolycksfall. För män som arbetar som yrkesförare är *lasta, lossa, bära eller flytta* den vanligaste händelsetypen och utgör en femtedel av de allvarliga arbetsolyckorna. För kvinnor utgör den 14 procent. För kvinnor inom yrkesgruppen är *ramla ute* vanligast och utgör 19 procent av de allvarliga arbetsolycksfallen. Motsvarande siffra för män är 17 procent.

För kvinnor står *hot och våld* och *påkörning av person (tåg, tunnelbana eller spårvagn)* tillsammans för 14 procent av de allvarliga arbetsolycksfallen. Motsvarande siffra för män är 9 procent. *Kliva i eller ur fordon* utgör 8 respektive 7 procent av de allvarliga olyckorna för kvinnor och män.

Diagram 3

Allvarliga arbetsolycksfall uppdelat på händelsetyp, yrkesförare, 2015–2019.

Tabell 3 visar hur fördelningen av orsaker till allvarliga arbetsolycksfall skiljer sig åt mellan de olika yrkesundergrupperna. För *trafiklärare* är antalet allvarliga arbetsolycksfall för få för att redovisa per händelsetyp.

För samtliga yrkesundergrupper utom för *lokförare* är fallolyckor vanligast. För *buss- och spårvagnsförare, taxiförare, m.fl.* och *övriga bil-, motorcykel- och cykelförare* utgör de 46, 38 respektive 37 procent av de allvarliga arbetsolyckorna. Motsvarande siffra för *lastbilsförare, m.fl.* och *lokförare* är 30 respektive 18 procent. För *lokförare* är *påkörning av person (tåg, tunnelbana eller spårvagn)* den vanligaste orsaken till ett allvarligt arbetsolycksfall: 52 procent. Händelsetypen finns endast för detta yrke och olyckan beror vanligtvis på att personer begår självmord genom att ställa sig framför tåg.

För *buss- och spårvagnsförare* och *taxiförare, m.fl.* utgör *hot och våld* en större andel av de allvarliga arbetsolycksfallen än för *övriga yrkesförare*. Händelsetypen står för över en fjärdedel av de allvarliga arbetsolycksfallen. *Buss- och spårvagnsförare* och *taxiförare, m.fl.* utsätts för *hot och våld* från till exempel aggressiva passagerare eller allmänheten.

Lasta, lossa, bära eller flytta står för 25 respektive 23 procent av de allvarliga arbetsolycksfallen för *lastbilsförare, m.fl.* och *övriga bil-, motorcykel- och cykelförare*. Motsvarande siffra för *taxiförare, m.fl.* och *buss- och spårvagnsförare* är 11 respektive 2 procent. *Kliva i eller ur fordon* utgör ungefär lika stor andel av de allvarliga arbetsolyckorna för samtliga yrken: mellan 5 och 9 procent.

Tabell 3

Allvarliga arbetsolycksfall uppdelat på yrkesundergrupp och händelsetyp, 2015–2019.

	Buss- och spårvagnsförare	Lastbilsförare, m.fl.	Lokförare	Taxiförare, m.fl.	Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare	Samtliga Yrkesförare
Lasta, lossa, bära eller flytta	2%	25%	*	11%	23%	19%
Ramla ute	30%	14%	9%	27%	17%	17%
Kliva i eller ur fordon	9%	8%	*	5%	8%	7%
Hot och våld	26%	1%	4%	27%	3%	6%
Fall från höjd	1%	8%	2%	*	4%	6%
Olycka med arbetsvagn, pallyftare, skottkärra	2%	5%	*	*	6%	4%
Fall i trappa	6%	3%	2%	4%	8%	4%
Något ramlar, tippas, välter eller rasar	*	5%	*	*	5%	4%
Påkörning av person (tåg, tunnelbana, spårvagn)	0%	0%	52%	0%	0%	3%
Övriga händelser	25%	32%	30%	26%	26%	30%

*Beräkning redovisas ej på grund av att antalet skador är för få.

Exempel på händelseförlopp

Lasta, lossa, bära eller flytta

Taxiförare, m.fl.

Händelse:

"Jag lastade ur en rullstol ur taxibilen, snubblade och föll. Tog emot mig med min högra hand och fick en fraktur i handen."

Diagnos:

Fraktur på annat metakarpalben.

Allvarlighet:

Sjukskriven
>30 dagar.

Lastbilsförare, m.fl.

Händelse:

"Jag lastade lastpallar på lastbilen. Pallarna högst upp gled av och träffade min högra fot."

Diagnos:

Icke specificerad fraktur på fot.

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet.

Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare

Händelse:

"Jag bar upp en köksbänkskiva åt en kund i en trappuppgång tillsammans med min kollega. Jag snubblade till och kollegan tappade balansen. Det resulterade i att jag for bakåt och fick bänkskivan rakt mot min axel."

Diagnos:

Kontusion på skuldra och överarm.

Allvarlighet:

Sjukskriven
>30 dagar.

Ramla ute

Lokförare

Händelse:

"Jag gick på lokbangården. Det var väldigt halt. Jag halkade och fick vänsterbenet under mig i fallet."

Diagnos:

Distorsion i andra och icke specificerade delar av knä.

Allvarlighet:

Sjukskriven
>30 dagar.

Lastbilsförare, m.fl.

Händelse:

"Var på väg till tankbilen efter att ha hämtat nycklarna. Halkade på en oljefläck."

Diagnos:

Fraktur på laterala malleolen.

Allvarlighet:

Sjukskriven
>30 dagar.

Buss- och spårvagnsförare

Händelse:

"Jag gick från bussen till vår lokal. Det var isigt underlag under snön. Jag halkade och tog emot fallet med vänster hand som bröts."

Diagnos:

Fraktur på nedre delen av radius.

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet.

Kliva i eller ur fordon

Lastbilsförare, m.fl.

Händelse:

"Klev upp i hytten och skulle sätta mig i stolen. Då halkade jag på fotsteget och ramlade ner i backen."

Diagnos:

Fraktur på metatarsalben.

Allvarlighet:

Sjukskriven >30 dagar.

Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare

Händelse:

"Jag trampade snett på ett spännband i samband med att jag skulle kliva av lastbilen och skadade mig."

Diagnos:

Icke specificerad fraktur på fot.

Allvarlighet:

Sjukskriven >30 dagar.

Buss- och spårvagnsförare

Händelse:

"Jag klev av bussen för att gå på toaletten. Det var extremt halt så jag halkade och ramlade på axeln."

Diagnos:

Kontusion på skuldra och överarm.

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet.

Hot och våld och påkörning av person (tåg, tunnelbana, spårvagn)

Buss- och spårvagnsförare

Händelse:

"Jag körde spårvagn. En påverkad person hotade mig till livet när han inte fick kliva på spårvagnen."

Diagnos:

Reaktion på svår stress, ospecificerad.

Allvarlighet:

Sjukskriven >30 dagar.

Lokförare

Händelse:

"En person satt mitt på spåret. Jag körde på personen som omkom."

Diagnos:

Akut stressreaktion.

Allvarlighet:

Sjukskriven >30 dagar.

Taxiförare, m.fl

Händelse:

"Kunderna vägrade att betala. De sparkade på bilen. När jag klev ur bilen attackerade de mig."

Diagnos:

Fysisk misshandel.

Allvarlighet:

Sjukskriven >30 dagar.

Var på kroppen sker skadorna?

Bild 1 och **bild 2** på följande sidor visar i procent (av det totala antalet allvarliga arbetsolycksfall) var på kroppen som skadorna har skett vid allvarliga arbetsolycksfall 2015–2019 för män respektive kvinnor. För yrkesförare är det inga större skillnader mellan könen i vilka kroppsdelar som skadas.

För yrkesförare var det vanligast med skador på ben, fot och fotled, hand och handled samt i fingrar. Skadetyperna stod tillsammans för hälften av skadorna vid ett allvarligt arbetsolycksfall. Skador på ben, hand och handled var för yrkesgruppen vanliga vid fallolyckor och vid olyckstypen *lasta, lossa, bära eller flytta*.

Bild 1

Män

4%

Nacke och rygg

7%

Buk, bål, bäcken, höft och ländrygg

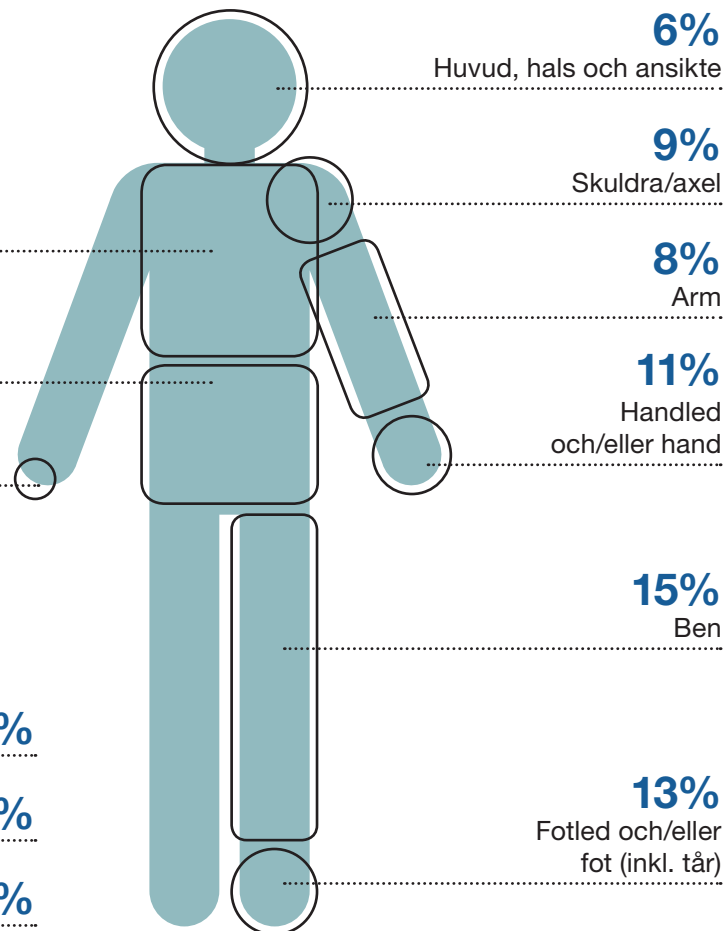
10%

Finger/fingrar

Psykiska skador, brottsoffer **6%**

Flera kroppsregioner **1%**

Övriga skador **8%**

Fot- och fotledsskador berodde även till stor del på olyckstypen *kliva i eller ur fordon*. Fingerskador berodde främst på olyckstypen *lasta, lossa, bära eller flytta*.

Yrkesförare har en större andel *psykiska skador, brottsoffer* än resten av arbetsmarknaden. Dessa skador beror ofta på stressreaktioner efter *hot och våld* och

påkörning av person (tåg, tunnelbana eller spårvagn). För kvinnor var andelen *psykiska skador, brottsoffer* dubbelt så stor som för män. Det beror bland annat på att en större andel kvinnor än män arbetar som *buss- och spårvagnsförare* och *lokförare*: två yrken med hög andel av dessa skador.

Bild 2

Kvinnor

4%

Nacke och rygg

5%

Buk, bål, bäcken, höft och ländrygg

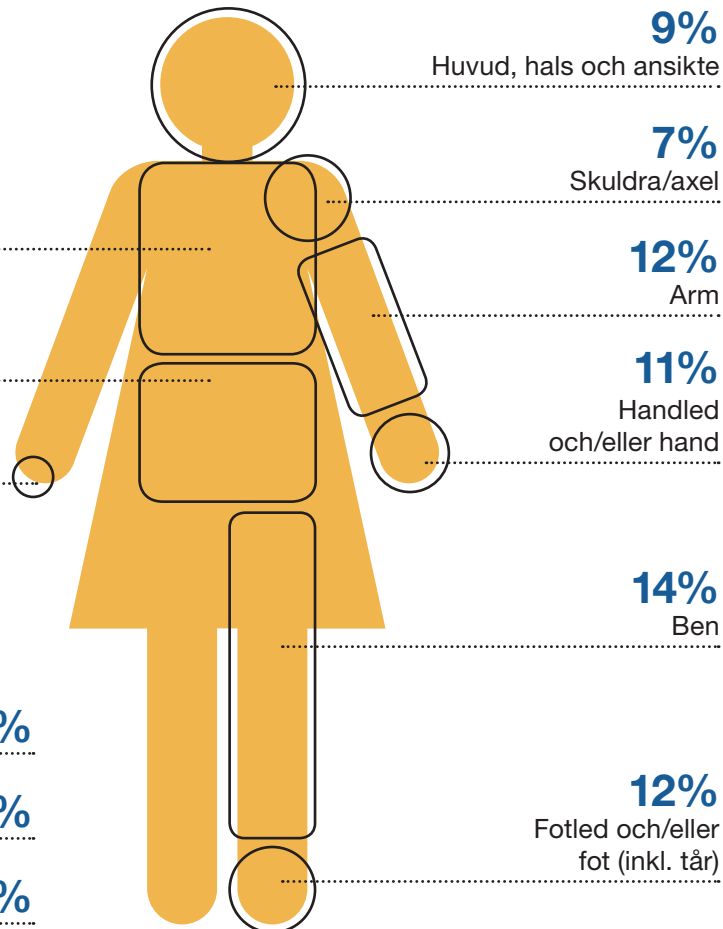
7%

Finger/fingrar

Psykiska skador, brottsoffer **12%**

Flera kroppsregioner **4%**

Övriga skador **4%**

Arbetssjukdomar för yrkesförare

För att Afa Försäkring ska kunna pröva en arbetssjukdom krävs att besvären har kvarstått i minst 180 dagar och att sjukdomen är godkänd av Försäkringskassan som arbetsskada eller finns med på ILO-förteckningen över arbetssjukdomar. ILO är FN:s fackorgan för arbetslivsfrågor.

Antalet godkända arbetssjukdomar är underskattat, då en arbetssjukdom kan visa sig flera år efter att en person exponerats för skadlig inverkan i arbetet. En relativt stor andel anmälningar kommer in flera år efter det att skadan visat sig. Det gör statistiken svårtolkad. Med insjuknandeår menar vi det år som sjukdomen först visade sig.

Totalt godkändes 24 arbetssjukdomar för *yrkesförare* med insjuknandeår 2015–2019 och detta är en procent av alla godkända arbetssjukdomar för samma tidsperiod.

Den vanligaste diagnosen för yrkesförare var *buller, hörselnedsättning, tinnitus*. Därefter kommer *skelettets och rörelseorganens sjukdomar*, som inte finns med på ILO-listan. Vilket innebär att ärendena har godkänts av Försäkringskassan innan de har kunnat prövas av Afa Försäkring.

Fakta om arbetssjukdomar

En arbetssjukdom är en sjukdom som beror på att en person har utsatts för skadlig inverkan i arbetet. Med skadlig inverkan i arbetet menas att det finns något i arbetsmiljön som påverkar den fysiska eller psykiska hälsan ogynnsamt. Det kan exempelvis vara:

- tungt arbete eller olämpliga arbetsställningar som kan orsaka rygg- eller ledbesvär
- ensidigt arbete som kan orsaka muskel- och senskador
- farliga ämnen som kan orsaka eksem, allergier, luftvägsbesvär och cancer
- psykiskt påfrestande arbetsförhållanden som kan orsaka psykiska besvär eller psykosomatiska sjukdomar, till exempel magsår eller hjärtbesvär
- vibrationer som kan skada blodkärl, nerver och leder
- buller som kan orsaka hörselskador

Långvarig sjukfrånvaro för yrkesförare

I detta avsnitt redovisas statistik för långvarig sjukfrånvaro för yrkesförare. Till skillnad från arbetsskadeförsäkringen TFA omfattar inte Afa Försäkrings sjukförsäkring för privat sektor, AGS, privatanställda tjänstemän. *Trafiklärare* och *lokförare* i privat sektor omfattas i regel av tjänstemannaavtal och är därmed inte sjukförsäkrade hos Afa Försäkring.

Yrkesförare finns även inom kommuner och regioner och arbetar då oftast som *buss- och spårvagnsförare*. De är dock betydligt färre än *yrkesförarna* inom privat sektor och merparten av statistiken i detta avsnitt avser därför privatanställda *yrkesförare* inom avtalsområde Svenskt Näringsliv/LO.

Med långvarig sjukfrånvaro menar vi sjukskrivningar som ersatts av AGS/AGS-KL och som har pågått i mer än 90 dagar eller lett till sjuk- eller aktivitetsersättning, kallad månadsersättning hos Afa Försäkring.

I **tabell 4** visas antalet långa sjukfall för yrkesförare inom Svenskt Näringsliv/LO och kommuner och regioner uppdelat på kön. Antalet långa sjukfall har minskat de senaste åren vilket är i linje med utvecklingen för övriga anställda inom Svenskt Näringsliv/LO och kommuner och regioner.

Tabell 4

Antal långa sjukfall per kön för yrkesförare inom Svenskt Näringsliv/LO och Kommuner och regioner.

	2015	2016	2017	2018	2019	Totalsumma
Svenskt Näringsliv/LO	2 773	2 590	2 278	2 211	2 120	11 972
Män	2 299	2 133	1 869	1 832	1 765	9 898
Kvinnor	474	457	409	379	355	2 074
Kommuner och regioner	144	174	154	152	133	757
Män	102	127	114	103	95	541
Kvinnor	42	47	40	49	38	216
Totalsumma	2 917	2 764	2 432	2 363	2 253	12 729

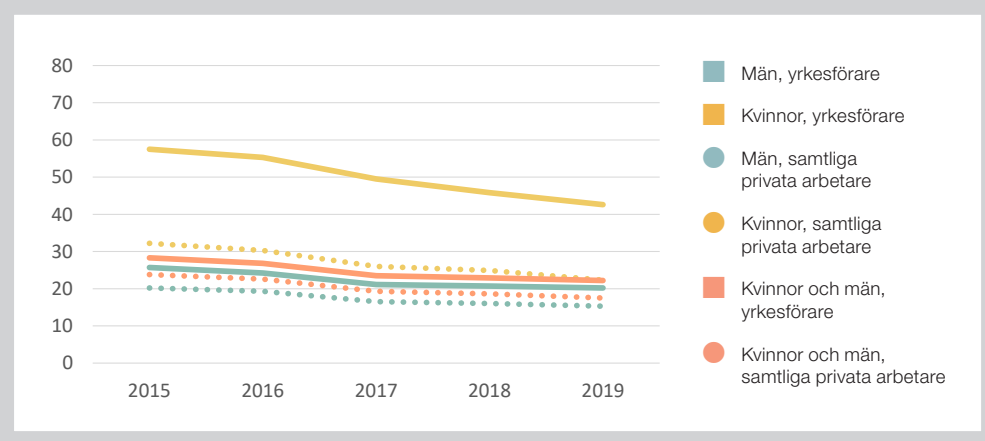
Risk för långvarig sjukfrånvaro över tid

I **diagram 4** redovisas antalet långa sjukfall per 1 000 sysselsatta över tid, även kallat risk för långvarig sjukfrånvaro. Risken redovisas för manliga och kvinnliga

yrkesförare inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO. Som jämförelse finns även risken för samtliga privatanställda arbetare med i diagrammet.

Diagram 4

Risk för långvarig sjukfrånvaro över tid efter yrkesgrupp och kön. Svenskt Näringsliv/LO.

Risken för långvarig sjukfrånvaro har minskat de senaste åren för både manliga och kvinnliga *yrkesförare* inom Svenskt Näringsliv/LO. Detsamma gäller om man tittar på samtliga privatanställda arbetare inom Svenskt Näringsliv/LO. Skillnaden mellan kvinnor och män inom yrkesgruppen *yrkesförare* är stor. Kvinnliga *yrkesförare* har mer än dubbelt så hög risk som manliga och är en av de yrkesgrupper som har högst risk inom Svenskt Näringsliv/LO. För båda kvinnor och män har *yrkesförare* högre risk för långvarig sjukfrånvaro än samtliga privatanställda arbetare.

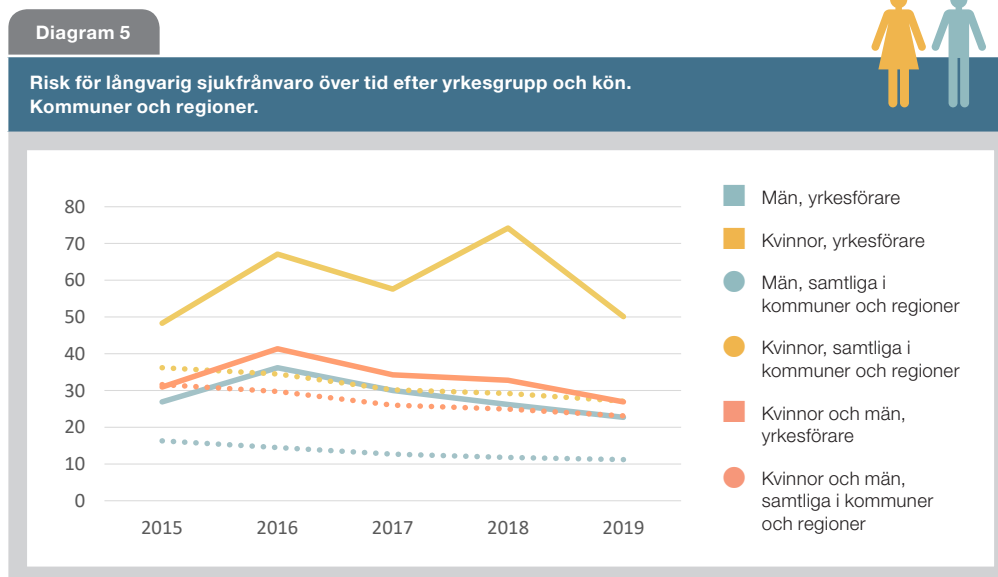
En delförklaring till att manliga *yrkesförare* har högre risk för långvarig sjukfrånvaro än övriga män inom Svenskt Näringsliv/LO är att de i snitt är äldre. Ålder är en viktig förklaring till långvarig sjukfrånvaro, för i de flesta yrken är risken för långvarig sjukfrånvaro högre för äldre än för yngre.

Ålderssammansättning kan dock inte förklara den höga risken för långvarig sjukfrånvaro för kvinnliga *yrkesförare*.

Diagram 5 visar motsvarande utveckling för *yrkesförare* inom kommuner och regioner. Även här har kvinnliga *yrkesförare* klart högre risk för långvarig sjukfrånvaro än män. En förklaring till att risken för kvinnor varierat mycket från år till år är ett det finns förhållandevis få kvinnliga

yrkesförare inom kommuner och regioner, vilket gör att även mindre förändringar av antalet sjukfall har stor påverkan på risken.

För manliga *yrkesförare* har risken för långvarig sjukfrånvaro minskat sedan 2016.

Då *yrkesförarna* inom kommuner och regioner är få kommer följande diagram och tabeller i rapporten enbart avse

privatanställda *yrkesförare* inom avtalsområde Svenskt Näringsliv/LO.

Risk för långvarig sjukfrånvaro över tid per åldersgrupp

Över lag ökar risken för långvarig sjukfrånvaro med åldern, vilket illustreras i **diagram 6 och 7**. Kvinnor har generellt högre risk för långvarig sjukfrånvaro än män inom samma åldersgrupp och yrke,

vilket även gäller *yrkesförare*. Skillnaden mellan män och kvinnor är för *yrkesförare* störst i åldersgruppen 16–25 år och minskar med stigande ålder.

Diagram 6

Risk för långvarig sjukfrånvaro per åldersgrupp, kvinnor.
Yrkesförare, Svenskt Näringsliv/LO.

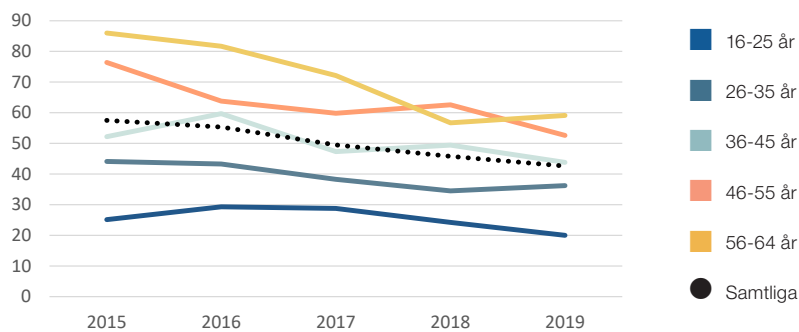
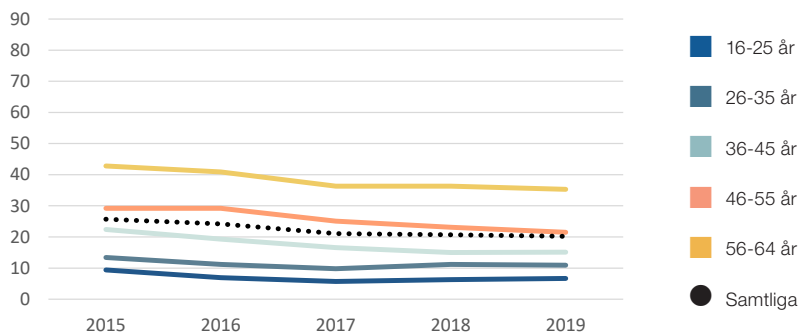

Diagram 7

Risk för långvarig sjukfrånvaro per åldersgrupp, män.
Yrkesförare, Svenskt Näringsliv/LO.

Sjukfallens längd

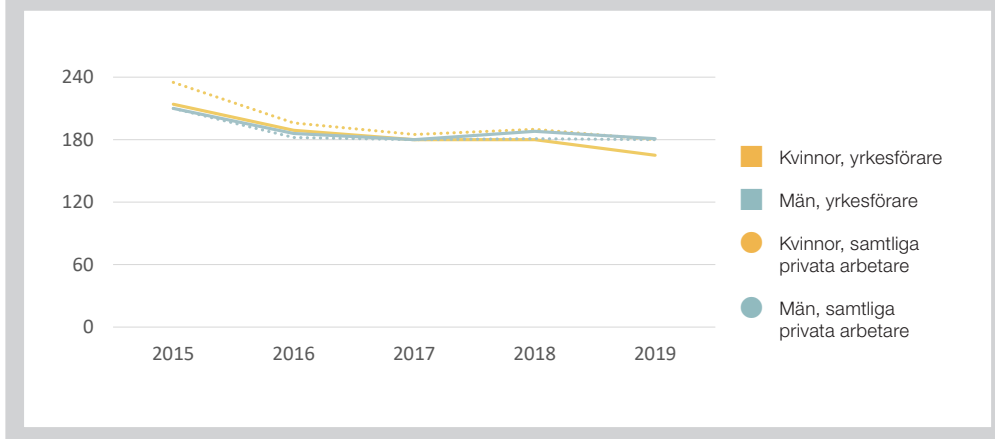
I **diagram 8** redovisas medianlängden för de långa sjukfallen för *yrkesförare* inom Svenskt Näringsliv/LO. Medianlängden innebär den tidpunkt då hälften av de långa sjukfallen avslutats och hälften fortfarande pågår. Sjukfall som har lett till månadsersättning har vid denna medianberäkning räknats som att de blev 360 dagar långa. Det är samma längd som den maximala sjukfrånvaro som Afa Försäkring betalar dagsersättning för. I

praktiken pågår de allra flesta månadsersättningsärenden betydligt längre än 360 dagar, men för medianberäkningen saknar detta betydelse då mer än hälften av sjukfallen avslutas innan dag 360.

Observera att diagrammet endast avser långa sjukfall. Det är alltså inte medianen för alla sjukfall som redovisas utan endast för sjukfall som blivit mer än 90 dagar eller beviljats månadsersättning.

Diagram 8

Medianlängd för långa sjukfall över tid. Svenskt Näringsliv/LO.

Mellan 2015 och 2017 minskade medianlängden till 180 dagar för både kvinnliga och manliga *yrkesförare*. Under denna period ökade andelen sjukfall som avslutades dag 180, den tidpunkt då Försäkringskassan ska bedöma arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden. Efter 2017 har

medianlängden stabiliserats kring 180 dagar för manliga *yrkesförare* och minskat något för kvinnliga.

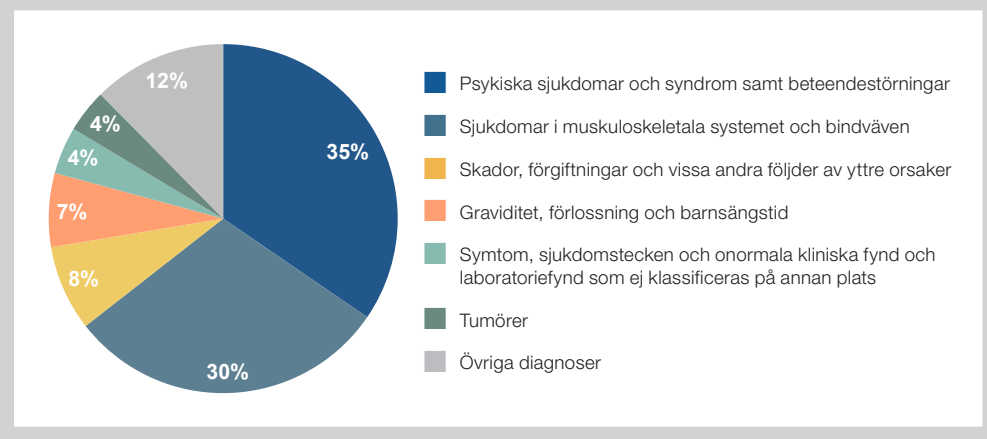
Vilka diagnoser orsakar långvarig sjukfrånvaro

I **diagram 9 och 10** visas de vanligaste diagnoserna vid långvarig sjukfrånvaro för kvinnliga respektive manliga yrkesförare. *Psykiska diagnoser* är den vanligaste

orsaken till långvarig sjukfrånvaro för kvinnliga yrkesförare medan *muskuloskeletal* diagnoser som *ryggvärk* och *reumatism* är vanligast bland manliga.

Diagram 9

De vanligaste diagnoserna vid långvarig sjukfrånvaro 2017–2019.
Yrkesförare inom Svenskt Näringsliv/LO, kvinnor.

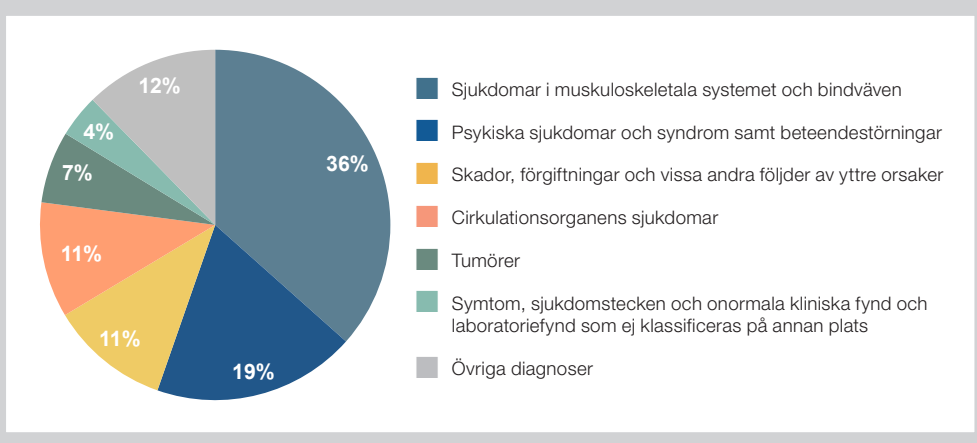

För kvinnliga yrkesförare är diagnosfördelningen ungefär densamma som övriga kvinnor inom Svenskt Näringsliv/LO. Bland de kvinnliga yrkesförarna sticker *lastbilsförarna* ut med en hög andel (15

procent) graviditetsrelaterade diagnoser. En förklaring till detta är att personer under 36 år står för två tredjedelar av systerställningen för kvinnliga *lastbilsförare*.

Diagram 10

De vanligaste diagnoserna vid långvarig sjukfrånvaro 2017–2019.
Yrkesförare inom Svenskt Näringsliv/LO, män.

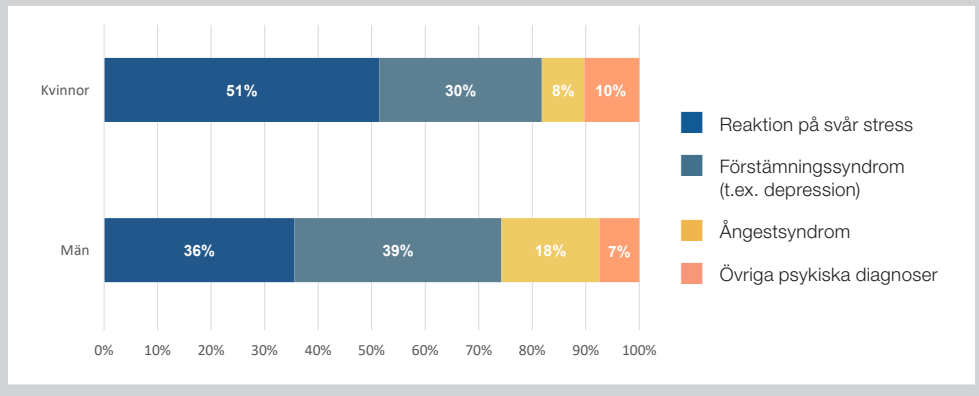
Manliga yrkesförare har en högre andel *cirkulationsorganens sjukdomar* än övriga män inom Svenskt Näringsliv/LO. Diagnoskapitlet *cirkulationsorganens sjukdomar* innehåller bland annat sjukdomar som *hjärtinfarkt* och *stroke*. En förklaring till att denna typ av sjukdomar är vanligare bland yrkesförare är att denna yrkesgrupp har en högre andel äldre än övriga män inom Svenskt Näringsliv/LO, män över 45 år står för närmare 90 procent av dessa

sjukfall. Ålderssammansättningen för manliga yrkesförare kan dock inte förklara hela skillnaden.

Som vi kunde se i **diagram 9** och **10** står två diagnoskapitel, *psykiska* och *muskuloskeletala diagnoser*, för majoriteten av yrkesförarens långa sjukfall. I **diagram 11** och **12** visas vilken typ av sjukdomar som är vanligast för yrkesförare inom dessa två diagnoskapitel.

Diagram 11

De vanligaste psykiska diagnoserna för yrkesförare inom Svenskt Näringsliv/LO.

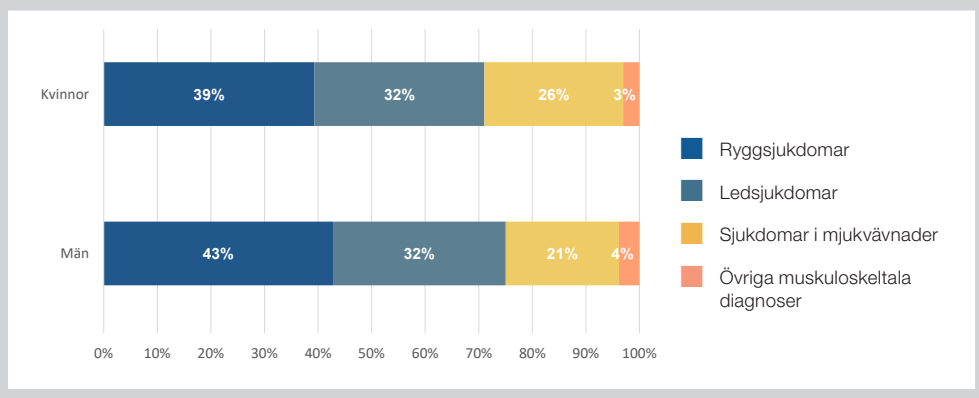

Bland de långa sjukfallen med psykisk diagnos har de kvinnliga yrkesförarna en högre andel stressdiagnoser medan männen har en högre andel

förstämmningssyndrom och ångestsyndrom. Högst andel *stressdiagnoser* (59 procent) har kvinnliga *taxiförare*.

Diagram 12

De vanligaste muskuloskeletala diagnoserna för yrkesförare inom Svenskt Näringsliv/LO.

Bland yrkesförarnas långa sjukfall med muskuloskeletal diagnos är ryggsjukdomar vanligast för både kvinnor och män.

Kvinnor har en högre andel *sjukdomar i mjukvävnader*.

Risk för långvarig sjukfrånvaro per yrkesundergrupp

I **Tabell 5** visas risken för långvarig sjukfrånvaro nedbrutet på undergrupperna *buss- och spårvagnsförare, lastbilsförare, m.fl., taxiförare, m.fl.* och *övriga bil-, motorcykel- och cykelförare*. Skillnaden är stor mellan kvinnor och män i samma yrke. Högst risk för långvarig

sjukfrånvaro har kvinnliga *buss- och spårvagnsförare*. En förklaring är en högre andel äldre inom yrket. Detta gäller både kvinnor och män. Sjukskrivningsorsakerna skiljer sig inte nämnvärt mellan *buss- och spårvagnsförare* och *övriga yrkesförare*.

Tabell 5

Risk för långvarig sjukfrånvaro per yrkesundergrupp. Genomsnitt 2017–2019. Svenskt Näringsliv/LO.

Yrkesundergrupp	Risk Kvinnor	Risk Män	Risk Kvinnor och män	Antal långa sjukfall 2017–2019
Buss- och spårvagnsförare	68,6	29,6	34,5	2260
Lastbilsförare, m.fl.	30,7	17,8	18,7	3177
Taxiförare, m.fl.	42,6	18,5	20,7	677
Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare	41,8	21,3	23,5	431
Samtliga yrkesförare	45,8	20,7	22,8	6545

Samsjuklighet för yrkesförare

I detta avsnitt beskriver vi *yrkesförare* med långvarig sjukfrånvaro med fler än en diagnoskod, även kallat samsjuklighet. Sedan våren 2018 har läkare möjlighet att ange flera diagnoskoder i ett läkarintyg och med fler än en diagnoskod menas här att den sjukskrivne på sitt läkarintyg har mer än en och upp till tre diagnoskoder enligt klassificeringsstandarden ICD-10, Socialstyrelsen 1997. Vi redovisar enbart statistik för privatanställda arbetare, AGS, eftersom antal ärenden för anställda

inom kommuner och regioner är för få. Vi redovisar för perioden 2018 till 2020, för att ha flera ärenden att analysera. Det är totalt 1 390 st ärenden för AGS, varav 19 procent är kvinnor och 81 procent är män med fler än en diagnoskod.

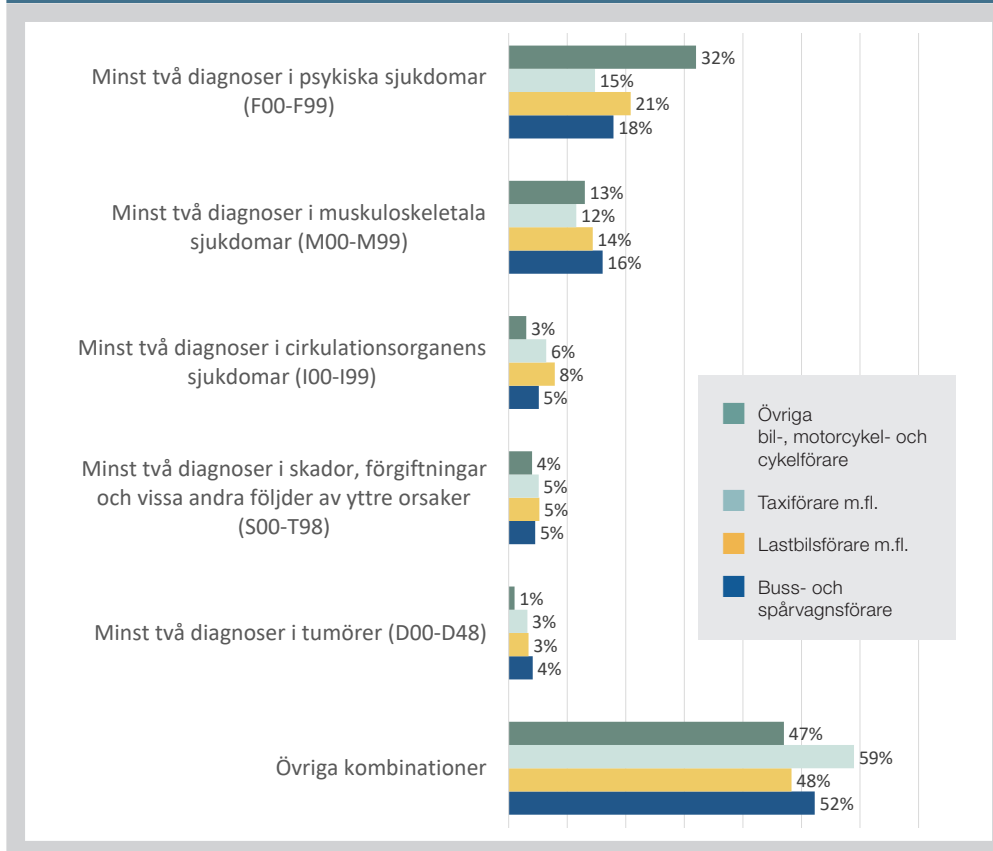
I avsnittet använder vi benämningarna diagnoskapitel, diagnoskategori, diagnosavsnitt och diagnoskod. Ett diagnoskapitel är till exempel Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar

(F00-F99). Varje diagnoskapitel innehåller i sin tur diagnoskategorier. Diagnoskapitlet Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar (F00-F99) rymmer exempelvis totalt 78 olika kategorier. Diagnosavsnitt omfattar grupper av diagnoskategorier med egen rubrik för likartade sjukdomar eller tillstånd. Ett diagnoskapitel innehåller också diagnoskoder. Till exempel innehåller diagnoskapitlet ovan 450 unika diagnoskoder.

I **diagram 13** redovisar vi de vanligaste kombinationerna av diagnoskapitel för yrkesförare redovisas i **diagram 13**. Där kan vi se att de vanligaste kombinationerna vid långvarig sjukfrånvaro med två eller flera diagnoser är en kombination av flera *psykiska diagnoser*. Därefter kommer en kombination av flera *muskuloskeletala sjukdomar*. *Taxiförare, m.fl.* är en yrkesgrupp med stor spridning av flera diagnoskoder i flertalet unika diagnoskombinationer, därav har de en hög andel övriga kombinationer.

Diagram 13

De vanligaste kombinationerna av diagnoskapitel vid minst två diagnoser, uppdelat på yrken inom yrkesförare och som andel av alla sjukfall med minst två diagnoser. Nya sjukfall 2018–2020. Svenskt Näringsliv/LO.

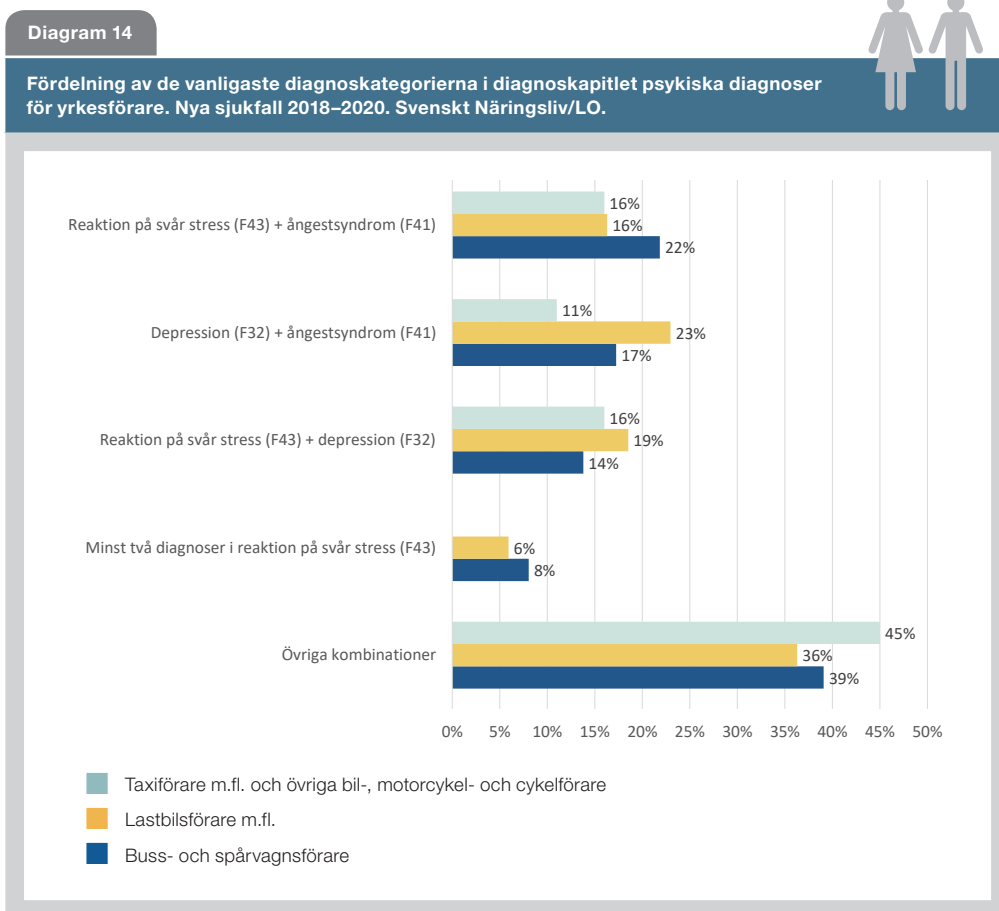

Övriga kombinationer är resterande diagnoskapitel (A00-U99) i olika konstellationer utöver de vanligaste som redovisas i grafen.

I **diagram 14** visar vi de vanligaste kombinationerna av de olika diagnoskategorierna från diagnoskapitel *psykiska sjukdomar* för kvinnor och män.

Vanligast inom diagnoskapitlet psykiska sjukdomar för alla yrken inom gruppen

yrkesförare, förutom lastbilsförare, är en kombination av reaktion på svår stress och ångestsyndrom. För lastbilsförare är den vanligaste kombinationen depression och ångestsyndrom.

Kategorin *övriga kombinationer* innehåller kombinationer av diagnoskoder från diagnoskategorier utöver de som redovisas i diagrammet.

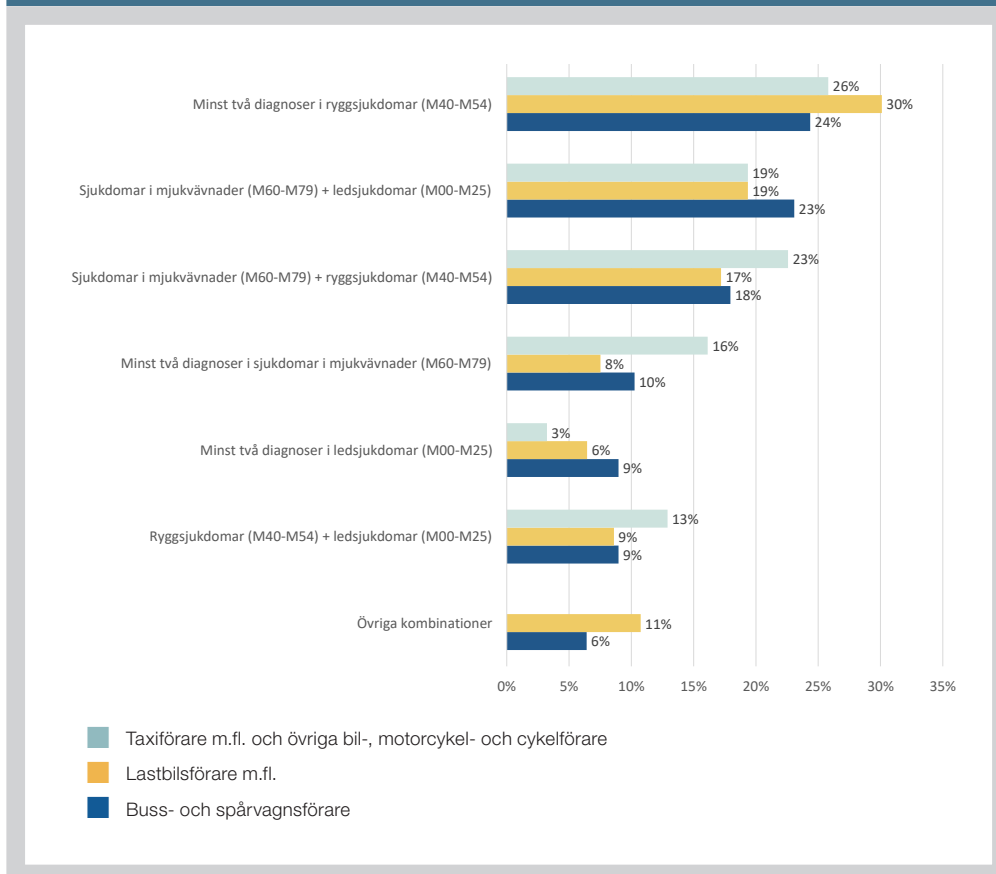
Diagram 15 visar *muskuloskeletala sjukdomar* uppdelat i diagnosavsnitt för kvinnor och män. Detta för att enklare kunna visa vilka muskelgrupper i respektive diagnosavsnitt som är de vanligaste kombinationerna vid sjukfrånvaro.

Vanligast inom diagnoskapitlet muskuloskeletala sjukdomar för alla yrken inom yrkesförare är kombinationer i diagnosavsnittet för *ryggsjukdomar (M40-M54)* i diagnosavsnittet är det främst

kombinationer av diagnoskategorierna *ryggvärk M54* och *andra sjukdomar i mellankotskivorna M51*. I diagnosavsnittet *sjukdomar i mjukvävnader (M60-M79)* och *ledsjukdomar (M00-M25)* är det främst kombinationerna i diagnoskategorierna *sjukdomstillstånd i skulderled M75* och *andra artroser M19* samt kombinationen *sjukdomstillstånd i skulderled M75* och *andra ledsjukdomar som ej klassificeras på annan plats M25*.

Diagram 15

Fördelning av de vanligaste diagnosavsnitten i diagnoskapitlet muskuloskeletala sjukdomar för yrkesförare. Nya sjukfall 2018–2020. Svenskt Näringsliv/LO.

Kategorin *övriga kombinationer* innehåller kombinationer av diagnoskoder från diagnoskategorier utöver de som redovisas i diagrammet.

Covidrelaterade sjukförsäkringsärenden

Diagnoskapitel som innehåller coronadiagnoser samt liknande symtom

A00-B99 Vissa infektionssjukdomar och parasitsjukdomar.

Innehåller bland annat ospecificerad virusinfektion.

J00-J99 Andningsorganens sjukdomar.

Innehåller bland annat förkylning och influensa.

R00-R99 Symtom, sjukdomstecken och onormala kliniska fynd och laboratoriefynd som ej klassificeras på annan plats.

Innehåller bland annat feber och hosta.

U00-U99 Koder för särskilda ändamål.

Innehåller bland annat diagnoskoder för Covid-19.

De mått som vanligtvis ligger till grund för Afa Försäkrings statistikrapporter har en eftersläpning på ungefär två år. För att kunna ge en bild av den snabba utveckling som skett i och med covid-19 redovisar vi i detta avsnitt till skillnad från de andra avsnitten i denna rapport statistik över ärendeinflödet under 2020–2021 för AGS. Då man kan anmäla försäkringsärenden retroaktivt bör måtten ses som en preliminär indikation av utvecklingen under 2020 och 2021.

I mars 2020 deklarerade WHO att covid-19 är en pandemi. Det är inte alla som drabbats av covid-19 som fått en fastslagen covid-diagnos, detta gällde framför allt i början av pandemin. Av denna anledning använder vi oss av begreppet *covidrelaterade sjukförsäkringsärenden*. För att ett ärende ska klassas som ett *covidrelaterat sjukförsäkringsärende* ska diagnosen i ärendet finnas i något av diagnoskapitlen A00-B99, J00-J99, R00-R99 och U00-U99, alternativt ska den sökande ha angivit att man anser att ärendet är påverkat av covid-19 på något sätt. Ett exempel på det är att kunder har uppgivit att covid-19 har

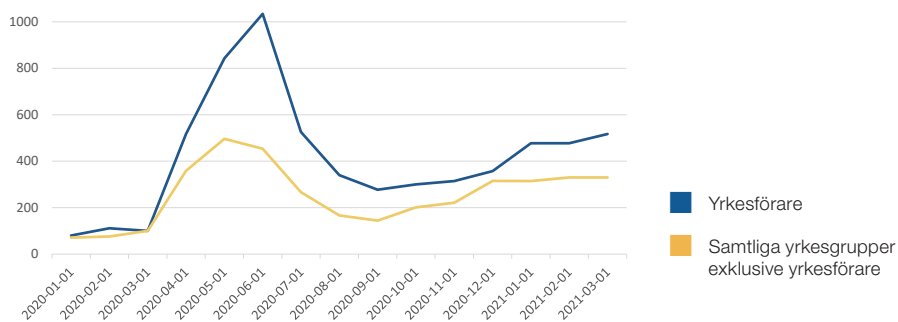
försenat en operation. Vi redovisar enbart covidrelaterat *sjukförsäkringsärende* för AGS, privatanställda arbetare, då det är färre ärenden inom AGS-KL, kommuner och regioner. Det beror på att AGS-KL i normalfallet träder i kraft efter 90 dagars sjukfrånvaro.

$$\text{Index för given månad} = \frac{\text{Covidrelaterade sjukförsäkringsärende denna månad}}{\text{Covidrelaterade sjukförsäkringsärende mars 2020}} \times 100$$

Diagram 16 visar ärendeinflödet i sjukförsäkringen för privatanställda arbetare, AGS, indexerat mars 2020. AGS kan i normalfallet ge ersättning från dag 15 i ett sjukfall. Diagrammet visar *yrkesförare* i relation till resterande yrkeskåror i AGS för *covidrelaterade sjukförsäkringsärende*. *Yrkesförare* är den yrkeskategori där inflödet av ärenden ökade mest från mars 2020 och har ett högt genomgående värde i jämförelse med andra yrkeskategorier.

Diagram 16

Inkomna AGS-ärenden per månad 2020 och 2021, index 100 = 2020-03-01, kvinnor och män. Diagnoskapitel med covidrelaterade sjukförsäkringsärenden för yrkesförare respektive samtliga yrkesgrupper exklusive yrkesförare. Privata arbetare.

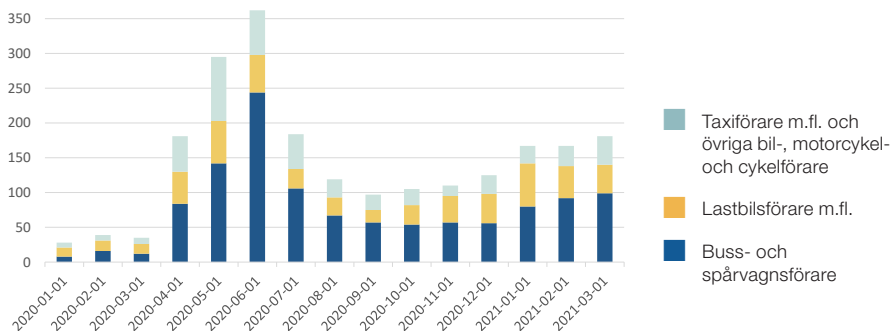

I **diagram 17** kan vi se antalet covidrelaterade sjukförsäkringsärenden för respektive yrke i yrkeskategorin *yrkesförare*. *Buss- och spårvagnsförare* hade den till antalet största ökningen av covidrelaterade sjukförsäkringsärende från mars

2020 med den högsta noteringen juni 2020 för att därefter minska i antal och sedan öka igen. Covidrelaterade sjukförsäkringsärende för *lastbilsförare, m.fl* ökade från september 2020 till februari 2021, för att sedan avta.

Diagram 17

Inkomna yrkesspecifika covidrelaterade sjukförsäkringsärenden inom yrkeskategorin yrkesförare per månad 2020 och 2021, kvinnor och män. Privata arbetare.

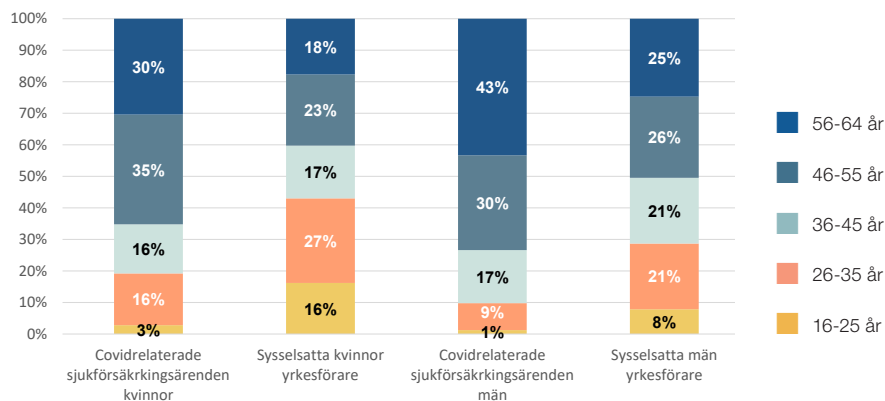
Ålder och covidrelaterade sjukförsäkringsärenden

Diagram 18 visar sysselsättningsstatistiken uppdelat på kön och ålder för privata arbetare arbetande som *yrkesförare* för 2019. Detta jämförs med covidrelaterade sjukförsäkringsärenden för perioden mars 2020 till mars 2021 för privat arbetande yrkesförare uppdelat på kön. Där kan vi se att en högre ålder har betydelse för om *yrkesförare* oavsett kön anmäler ett

covidrelaterat sjukförsäkringsärende. För kvinnor är det främst åldersgruppen 46–55 år som anmäler ett covidrelaterat sjukförsäkringsärende, medan det för män är åldersgruppen 56–64 år. Åldersgruppen 56–64 för kvinnor och män skiljer sig mest från sysselsättningen med 13 procentenheter för kvinnor respektive 19 procentenheter för män.

Diagram 18

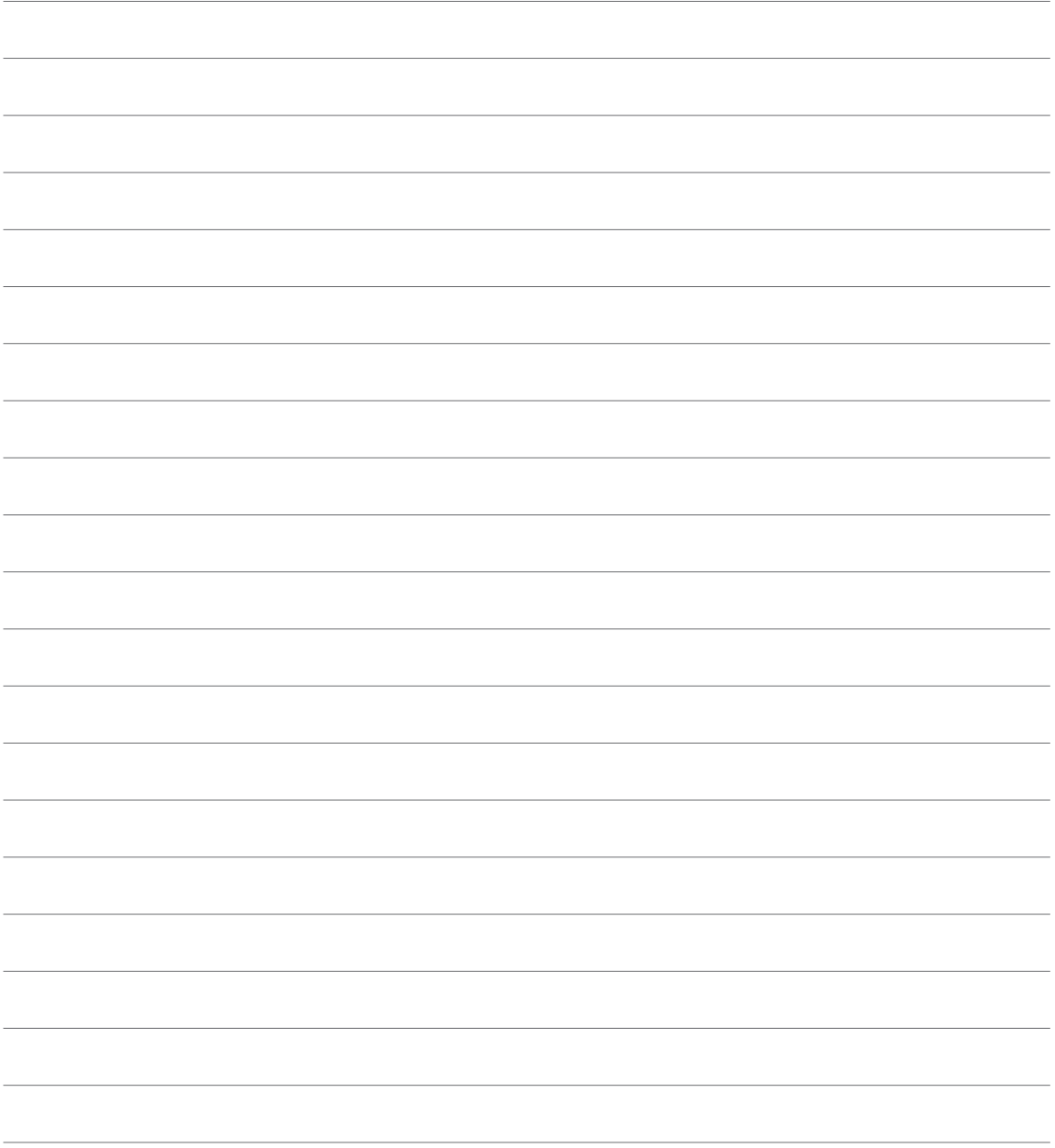
Covidrelaterade sjukförsäkringsärenden uppdelat på kön och ålder samt åldersfördelning, för yrkesförare på den svenska arbetsmarknaden 2019, privata arbetare.

Förslag på förebyggande åtgärder

Vi har samlat några länkar till webbplatser där man kan läsa vidare om hur man praktiskt kan arbeta med arbetsmiljöarbete för yrkesförare.

- [Arbetsmiljö inom transportbranschen | Prevent – Arbetsmiljö i samverkan](#)
- [Välkommen till TYA | Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd](#)
- [Så håller sig bussförarna friska i Luleå – Suntarbetsliv](#)
- www.afaforsakring.se/om-afa-forsakring/samarbeten/svenska-judoforbundet
- www.k2centrum.se
- www.av.se/produktion-industri-och-logistik/transport-och-kommunikationer
- [Vägtrafik – transportstyrelsen.se](http://Vagtrafik-transportstyrelsen.se)
- www.trafikverket.se
- [Trafikanalys – en kunskapsmyndighet för transportpolitiken \(trafa.se\)](#)
- www.vti.se/sv

Publikation av Afa Försäkrings analysavdelning, kontakt:
analys@afaforsakring.se

9 av 10 är försäkrade genom jobbet

POSTADRESS **Afa Försäkring 106 27 Stockholm** • BESÖKSADRESS **Klara Södra Kyrkogata 18**
KUNDCENTER **0771-88 00 99** • VÄXEL **08-696 40 00** • afaforsakring.se